

být trestný čin, přičemž trestný čin má v daném případě přednost. Jinak řečeno, protiprávní čin je přestupkem tehdy, pokud nemá charakter trestného činu (a zároveň naplňuje další znaky přestupku).

Každý přestupek je společensky škodlivý čin, tedy čin, který škodí společnosti, přičemž typická je zde méně závažná společenská škodlivost přestupku na rozdíl od trestného činu, který vykazuje vyšší míru společenské škodlivosti. Primárně jde u přestupků o „škodlivost“ ve vztahu k řádnému výkonu veřejné správy, která je objektem většiny přestupků. Objektem přestupků jsou dále také hodnoty chráněné zákonem a další veřejné zájmy. Postih za páchaní přestupků slouží především k ochraně chodu veřejné správy, plnění veřejnoprávních povinností, plnění úkolů vykonavatelů veřejné správy. Přestupkové právo však poskytuje ochranu též jiným společenským statkům, např. osobnosti a majetku člověka.

Pod pojem „přestupek“ lze podřadit i jednání, která byla do 30. 6. 2017 zákony definována jako „správní delikty“ právnických osob a podnikajících fyzických osob. Nabytím účinnosti zákona se správní delikty staly přestupky, přestupek tedy podle zákona může spáchat i právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba.

§ 6

Pokus přestupku

(1) Pokus přestupku je jednání fyzické osoby, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku a kterého se fyzická osoba dopustila v úmyslu přestupek spáchat, jestliže k dokonání přestupku nedošlo.

(2) Pokus přestupku je též jednání právnické nebo podnikající fyzické osoby, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku, jestliže k dokonání přestupku nedošlo.

(3) Pokus přestupku je trestný, pokud tak stanoví zákon, a to stejně jako dokonáný přestupek.

(4) Odpovědnost za pokus přestupku zanikne, jestliže pachatel od dokonání přestupku dobrovolně upustil a odstranil nebezpečí, které jeho jednáním vzniklo zájmu chráněnému zákonem; tím není dotčena odpovědnost pachatele za jiný dokonáný přestupek, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 nebo 2 spáchal.

Poznámky:

K odst. 1:

Zákon v tomto ustanovení předkládá definici pokusu přestupku. Pokus přestupku se nově vtěluje do právní úpravy přestupkového práva, předchozí zákon o přestupcích z roku 1990 definici pokusu přestupku a jeho trestnost neupravoval. Smyslem ustanovení o pokusu přestupku je trestat jednání, jehož protiprávnost spočívá již v samotném ohrožení, tedy ve stavu hrozícím poruchou právem chráněného zájmu, a nikoliv až ve stavu porušujícím právem chráněný zájem. Je zde přímá analogie s trestním právem, které také vychází z trestnosti pokusů některých trestných činů. Trestní právo se dokonce vztahuje i na trestnost přípravy některých trestných činů, ta však do přestupkového práva převzata nebyla, příprava přestupku trestná není.

Znaky pokusu přestupku, stanovené v tomto zákonném ustanovení, jsou:

- jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku,
- úmysl spáchat přestupek v případě fyzických osob a nedostatek dokonání (nedošlo k naplnění všech zákonných znaků přestupku).

Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání přestupku, je u fyzických osob, jak bylo uvedeno, provázeno úmyslem přestupek dokonat (spáchat). K dokonání přestupku však v případě jeho pokusu z určitých příčin nedošlo, nebyly tedy naplněny všechny zákonné znaky přestupku. Zákon však vychází z předpokladu, že tím, že nedošlo k zákonem předpokládanému následku jednání pachatele přestupku, tedy nedošlo k dokonání přestupku, není obecně snížena škodlivost takového činu, neboť tato situace mohla být výsledkem různých okolností, mnohdy nezávislých na vůli pachatele přestupku.

K odst. 2:

Pokus přestupku je trestný i ve vztahu k právníckým a podnikajícím fyzickým osobám. I tyto subjekty se mohou dopustit pokusu přestupku a pokud zákon stanoví, že tento pokus je trestný, bude za něj právnícká nebo podnikající osoba odpovídat. Rozdíl oproti fyzické osobě je zde v tom, že zákon nepožaduje u podnikajících fyzických osob a právníckých osob úmysl dopustit se přestupku, a to poměrně z logického důvodu, kdy u právnícké a podnikající fyzické osoby se odpovědnost za samotný přestupek posuzuje

bez ohledu na zavinění, proto ani v případě pokusu přestupku nelze v daném případě o úmyslu uvažovat.

K odst. 3:

Ne každý pokus přestupku je trestný. Trestnost pokusu přestupku je dána pouze v případě, že tak stanoví zákon. Záleží tedy na jednotlivých zvláštních zákonech na úseku veřejného práva, zdali stanoví trestnost i „pouhého“ pokusu přestupku. Dosud tento institut v právním řádu České republiky zaveden nebyl (do nabytí účinnosti zákona), předpokládá se tedy, že uzákonění trestnosti pokusu v jednotlivých zvláštních zákonech bude zpočátku spíše výjimečná věc. Z logiky věci by se trestnost pokusu, pokud ji zvláštní zákon stanoví, měla vztahovat na závažnější, resp. společensky více škodlivější přestupky.

K odst. 4:

Odpovědnost za pokus přestupku zaniká v případě, že pachatel sám dobrovolně od dokonání přestupku upustí a odstraní nebezpečí, které jeho jednáním hrozilo chráněnému zájmu, tedy zamezí následku svého protiprávního činu. Ovšem za situace, kdy pachatel takovým jednáním spáchal jiný již dokonáný přestupek, pak za tento jiný spáchaný přestupek bude přirozeně odpovídat. Rozhodnutí pachatele upustit od dokonání přestupku musí být dobrovolné a musí trvat až do konečného odvrácení nebezpečí vzniku následku. Není v zásadě rozhodné, zdali byl škodlivý následek odvrácen za pomoci a přispění dalších osob. O dobrovolné upuštění od dokonání přestupku se nebude jednat v situaci, kdy pachatel od dalšího jednání upustil jen proto, že byl např. přistižen při činu (při páchání přestupku ve fázi pokusu).

§ 7

Pokračování v přestupku

Pokračováním v přestupku se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují skutkovou podstatu stejného přestupku, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení, blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku.

Poznámky:

Toto ustanovení definuje pojem „pokračování v přestupku“. Jde o definici vycházející z trestního zákoníku, která je uzpůsobena na oblast přestupků. Jedná se o standardní definici pokračování v protiprávním jednání, z níž na úseku trestního práva vychází i soudní judikatura ve věcech trestních. Je otázkou, nakolik je nezbytné pojem pokračování v přestupku vymezit přímo v zákoně, právní úprava se zdá do určité míry nadbytečná, v praxi je tato věc řešena judikatorně, nicméně zákonodárce se rozhodl pokračování v přestupku upravit přímo v zákoně a je zapotřebí to respektovat.

Pokračování v přestupku je charakterizováno čtyřmi znaky, které musí být splněny současně. Jedná se o následující znaky:

- stejná skutková podstata přestupku,
- stejný nebo podobný způsob provedení,
- objektivní souvislost (časová nebo místní souvislost a souvislost v předmětu útoku),
- subjektivní souvislost (společný záměr).

Časovou souvislostí je myšlena doba mezi jednotlivými útoky (měla by být přibližně stejná), za místní souvislost je považována situace, kdy pachatel pokračuje v páchání přestupku na stejném místě. Předmětem útoku je míván hmotný předmět útoku (nejedná se o objekt přestupku), a jsou jím buď lidé, nebo věci. Souvislost v předmětu útoku pak znamená, že útok je veden např. proti majetku téže osoby (nemusí to tak ale být vždy).

Pokračování v přestupku je nutno odlišit od opakování přestupku. V případě opakování se jedná o dva přestupky – sice stejné skutkové podstaty, ale nejsou vedeny stejným záměrem (opakování zakládá buď vícečinný souběh, nebo recidivu). V případě pokračování v přestupku se jedná o jeden přestupek.

§ 8

Trvající přestupek

Trvající přestupek je takový přestupek, jehož znakem je jednání pachatele spočívající ve vyvolání a následném udržování protiprávního stavu nebo jednání pachatele spočívající v udržování protiprávního stavu, který nebyl pachatelem vyvolán.

Poznámky:

Trvající přestupek je v první řadě takový přestupek, jehož znakem je jednání spočívající ve vyvolání a následném udržování protiprávního stavu (např. provozování silniční nákladní dopravy bez koncese, což je v rozporu se zákonem o silniční dopravě). V druhém zákonném ohledu je trvajícím přestupkem jednání pachatele spočívající v udržování protiprávního stavu, který nebyl pachatelem vyvolán (např. provozování nepovolené reklamy v silničním ochranném pásmu silnice I. třídy vlastníkem pozemku, na němž je reklama umístěna, přestože vlastník pozemku reklamní zařízení na pozemek neumístil).

Klíčová skutečnost u trvajících přestupků je ta, že je nelze zaměňovat s přestupky, jejichž znakem je jednání spočívající pouze ve vyvolání protiprávního stavu, nikoliv v jeho udržování (i když je s takovým přestupkem následné trvání protiprávního stavu logicky spojeno, přesto nejde o jeho udržování). Např. přestupek spočívající v tom, že řidič si nevymění řidičský průkaz, jemuž skončila platnost, na první pohled vyznívá jako přestupek trvajícím, ale tím není, neboť u něj nelze hovořit o udržování protiprávního stavu (protiprávní stav pouze nastal, popř. trvá, ale není pachatelem udržován). V těchto případech je pro společnost nejnebezpečnější způsobení protiprávního stavu, na rozdíl od trvajících přestupků, pro které je typické, že stupeň nebezpečnosti přestupku se postupem času nemění nebo se ještě zvětšuje tím více, čím déle čin trvá.

Trvajícím přestupkem se posuzuje jako jediné jednání, ať protiprávní stav trvá sebedéle. Jde zde tedy o jeden skutek a jeden přestupek, nikoliv o souběh přestupků.

§ 9

Hromadný přestupek

Hromadný přestupek je takový přestupek, u kterého zákon vyžaduje pro vznik odpovědnosti za přestupek více útoků spojených společným záměrem.

Poznámky:

Typickým znakem hromadného (někdy nazývaného „kolektivního“) přestupku je více útoků spojených společným záměrem. Rozdíl oproti pokračování

čování v přestupku je ten, že mnohost útoků je zde vyjádřena přímo jako znak skutkové podstaty přestupku [např. podle § 119 odst. 1 písm. a) zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že uskutečňuje zlomyslná volání].

Mnohost útoků je zde tedy znakem skutkové podstaty přestupku, pouhý jeden útok by k naplnění skutkové podstaty nepostačil. O hromadný přestupek se nejedná ani tehdy, kdy by pachatel zasáhl proti více předmětům útoku. Tak např. přestupek spočívající v přisvojení si cizí věc nálezem bez přivolení oprávněné osoby nebude hromadným přestupkem v situaci, kdy si pachatel přisvojil více nalezených věcí.

Hromadný přestupek se stejně jako trvající přestupek posuzuje jako jediné jednání. Jde zde tedy o jeden skutek a jeden přestupek, nikoliv o souběh přestupků.

§ 10

Opomenutí

Jednáním se pro účely tohoto zákona rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu nebo úředního rozhodnutí, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat nebo vyplývala-li jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání nebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.

Poznámky:

Opomenutí (pasivní jednání) je jedna z forem jednání, kterým může být spáchán přestupek. Druhá forma jednání je konání (aktivní jednání). Jednáním se obecně rozumí projev vůle ve vnějším světě. Jednání zahrnuje vůli a její projev navenek, tedy složku psychologickou i fyzickou. Vůle (vnitřní složka jednání) řídí pohyb nebo zdržení se pohybu – konání nebo opomenutí. V jednání se spojuje vnitřní složka (vůle) se složkou vnější (projev vůle) – jednota psychické a fyzické stránky. Obě složky jsou obligatorní, jinými slovy, pokud jedna ze složek chybí, nemůže jít o jednání.

Předmětné zákonné ustanovení výslovně stanoví, za jakých podmínek lze opomenutí postavit na roveň konání. Jedná se o řešení problematiky tzv. nepravých omisivních deliktů. Tyto delikty lze totiž spáchat jak konáním (komisivně), tak opomenutím (omisivně), neboť znakem skutkové podstaty je vedle jednání též účinek (změna na hmotném předmětu útoku). Některé přestupky naproti tomu lze podle znění objektivní stránky spáchat pouze konáním, jiné pouze opomenutím – např. neuvedení údajů v žádosti lze spáchat pouze opomenutím. To však není případ uvedený v tomto zákonném ustanovení. To se totiž věnuje případům, kdy opomenutí bude postaveno naroveň konání za situace, byla-li osoba ke konání (které opomenula) podle okolností a svých poměrů povinna, a to na základě např. právního předpisu, úředního rozhodnutí, předcházející ohrožující jednání apod.

Předpokladem pro uplatnění této úpravy opomenutí tedy je, aby pachatel porušil zvláštní povinnost konat. Např. půjde o situace, kdy přestupek bude spáchán opomenutím, a to tak, že pachatel neodstraní z pozemní komunikace nepovolenou pevnou překážku bránící provozu, přestože byl k tomu povinen na podkladě rozhodnutí silničního správního úřadu. Zde je právě ono opomenutí spočívající v neodstranění nepovolené pevné překážky postavené na roveň konání.

§ 11

Spolupachatel

(1) Byl-li přestupek nebo jeho pokus spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více fyzických osob, odpovídá každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.

(2) Byl-li přestupek spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, z nichž alespoň jedna je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, odpovídá každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.

Poznámky:

K odst. 1:

Přestupek může spáchat i více osob. Za situace, kdy je těchto více osob při páčání přestupku vedeno společným úmyslem spáchat přestupek společně, jde o spolupachatelství. Spolupachatelství je jako speciální právní in-

stitut upraven v zákoně. Je zde analogie s trestním právem, které v trestním zákoníku se spolupachatelstvím rovněž pracuje. U spolupachatelství se vychází z předpokladu, že spáchání přestupku více osobami je pro společnost škodlivější než spáchání přestupku pouze jednou osobou. Je to z důvodu, že spolupachatelé jsou vědomím společné činnosti navzájem posilováni a utvrzováni ve svém záměru spáchat přestupek, resp. mít z toho (většinou) společný osobní prospěch.

Pro spolupachatelství je příznačné (a nutné), že spolupachatelé jednájí společně. Je zapotřebí, aby si byli alespoň vědomi možnosti, že jednání ostatních spolupachatelů směřuje ve spojení s jejich vlastním jednáním ke spáchání přestupku, a byli s tím pro ten případ srozuměni (srozumění zde představuje nepřímý úmysl). Pokud mají jen někteří z pachatelů úmysl spáchat společným jednáním přestupek, posuzují se pouze tito jako spolupachatelé, zbylí pachatelé nemají postavení spolupachatelů.

Za situace, kdy je přestupek spáchán ve spolupachatelství, odpovídá podle zákona každý ze spolupachatelů, jako by přestupek spáchal sám. Proto na každého spolupachatele dopadá celý rozsah spáchaného přestupku, pokud byl spáchán společným jednáním a veden společným úmyslem. Míra, v jaké se spolupachatelé podíleli na spáchání přestupku, se zohlední při určování druhu a výměry správního trestu podle § 37 odst. e) zákona.

K odst. 2:

Přestupek lze spáchat ve spolupachatelství i za situace, kdy spolupachatelem je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Je zde ale podstatná odlišnost oproti situaci, kdy přestupek spáchali spolupachatelé-fyzické osoby. U právnické a podnikající fyzické osoby se totiž odpovědnost za přestupek posuzuje bez ohledu na zavinění, proto se ani v případě spolupachatelství těchto osob nebude zkoumat jejich úmysl spáchat přestupek společně. To, že přestupek byl spáchán společným jednáním, resp. se společným cílem vedoucím ke spáchání přestupku společným jednáním, se tak bude v případě právnických a podnikajících fyzických osob dokazovat jen nepřímo z okolností objektivní povahy.